

Heracleum sosnowskyi

Synonyma:

České jméno: bolševník Sosnovského

Anglické jméno: Sosnowskyi's hogweed

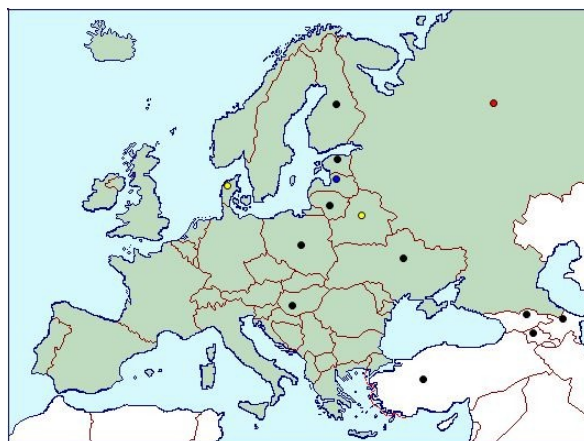
Čeleď: *Daucaceae*

Obr. 1 Bolševník Sosnovského. Foto: Popadius

Původ: Pochází z oblasti východního Kavkazu a okolí (Gruzie, Arménie, Ázerbajdžán, Rusko, Turecko).

Sekundární rozšíření: Bolševník Sosnovského byl záměrně zavlečen po druhé světové válce do pobaltských republik, Běloruska a Ukrajiny. Záznamy o výskytu pochází též z Maďarska a Polska. Jedna populace se nachází v Dánsku v přírodním parku Ryvangen. V Německu a dalších státech východního bloku probíhaly v 60. letech 20. stol. pokusy s pěstováním bolševníku jako pícní plodiny, dodnes zbyly dvě malé populace nedaleko Steinhöfel-Heinersdorf (východně od Berlína). Velké porosty jako pozůstatky pěstování jsou v pobaltských zemích. Vzhledem k problémům s přesnou determinací je možné, že některé výskyty zejména v Maďarsku a Polsku se týkají blízkého příbuzného druhu *H. mantegazzianum* či *H. persicum*.

● Plošné rozšíření ● Lokální rozšíření ● Přítomen (bez bližších inf.) ● Ojedinelý výskyt

Obr. 2 Bolševník Sosnovského v Evropě (www.cabi.org)

Rozšíření v ČR: V současnosti se nevyskytuje.

Cesty zavlečení: Dříve pěstován zejména ve státech bývalého SSSR jako pícnina vhodná k silážování. Odtud se samovolně šíří dále – těžiště jeho výskytu v Evropě je na východě. Stejně jako *H. mantegazzianum* byl také zavlečen do Evropy jako okrasná rostlina.

Popis: Bolševník přežívá několik let ve formě vegetativní růžice. Po několika letech vykvete a většina rostlin zahyne. Kvetoucí rostliny dorůstají výšky 3 m, jejich lodyha je dutá, žebnatá, řídce chlupatá s občasnými fialovými skvrnami. Dolní část bývá nafialovělá. Listy trojčené, oproti ostatním bolševníkům málo vykrojené. Spodní strana chlupatá, svrchní lysá. Květenstvím je vrcholík, až 50 cm v průměru, přičemž nejvyšší hlavní vrcholík je největší a vrcholíky na postranních větvích lodyhy jsou menší. Květy jsou drobné, bílé, mohou být i nafialovělé. Plody jsou oválné až eliptické, široce okřídlené nažky, složené ze dvou částí. Dobrým rozlišovacím znakem od ostatních bolševníků jsou vystouplé pryskyřičné kanálky, které zasahují do $\frac{3}{4}$ plodu (na hřbetní straně s bodlinovitými štětinkami) a listy méně zubaté a spíše s vejčitými okraji.

Obr. 3 Detail květenství. Foto: Bff

V evropských podmínkách se b. Sosnovského nejčastěji vyskytuje na člověkem ovlivněných lokalitách, s dobrou dostupností živin a vody, které nejsou intenzivně obhospodařovány, např.

rumišťe, opuštěné louky, příkopy podél cest a železničních tratí. Časté jsou rovněž výskyty podél vodních toků, okrajů lesů a lesních světlin.

Rizika: Rostlina obsahuje furanokumariny – fotoaktivní látky které po potřísnění pokožky a následném ozáření UV paprsky způsobují závažné zdravotní komplikace. Potřísnění šťávou z bolševníku vyvolá do 24 hodin na postižených místech tvorbu puchýřů. Pokožka se obtížně hojí a následky v podobě pigmentových skvrn a zvýšené citlivosti na UV záření přetrvávají několik let. U citlivějších jedinců může dojít ke kožní reakci už při pouhém dotyku s listem. Vážné zdravotní komplikace mohou nastat i při vdechnutí rostlinných šťáv.

Možnosti záměny: Velmi podobný je u nás zejména na Karlovarsku hojný bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*). Ten má však více členěné listy. Další rozdíl je v délce chlupů na květních paprscích. Chlupy u bolševníku velkolepého jsou jak krátké tak i dlouhé, u b. Sosnovského jsou pouze krátké.

Bolševník perský (*H. persicum*) má oproti b. Sosnovského členitější listy a navíc celá rostlina i plody výrazně voní po anýzu. Náš domácí bolševník obecný (*H. sphondylium*) je výrazně subtilnější.

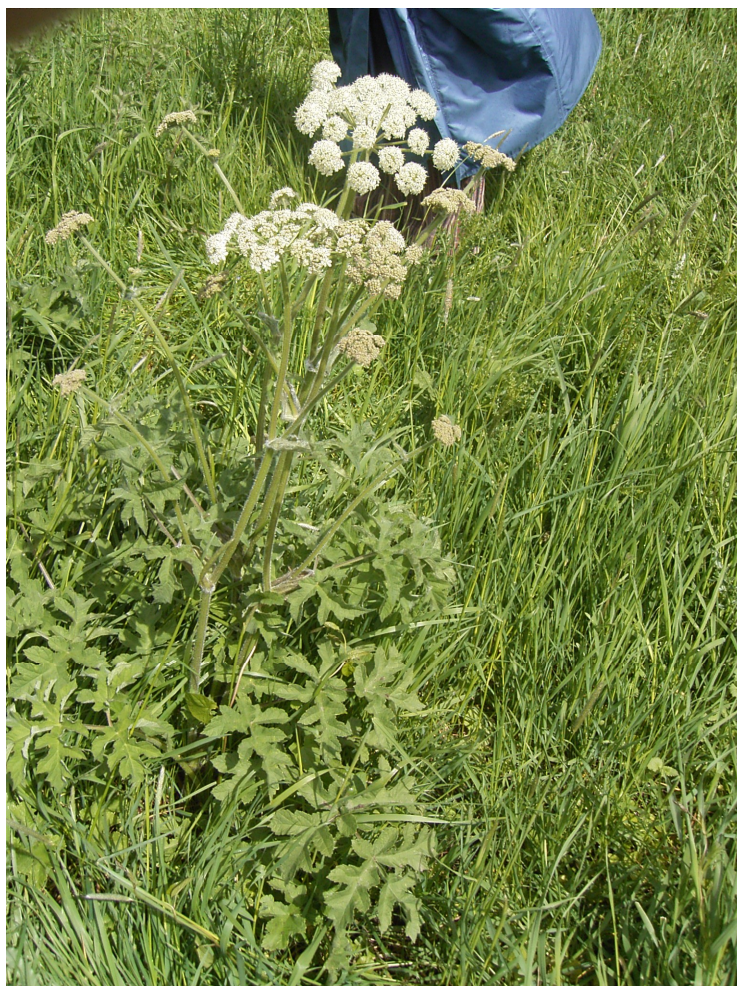
Obr. 4 Bolševník velkolepý – list. Foto: Jan Pergl

Obr. 5 Bolševník Sosnovského – list. Foto: Jan Pergl

Obr. 6 Bolševník perský – list. Foto: Jan Pergl

Obr. 7 Bolševník obecný. Foto: TeunSpaans

Likvidace: Lze odstraňovat mechanickou i chemickou cestou, případně jejich kombinací. Nejúčinnější je přeseknutí kořene cca 10 cm pod kořenovým krčkem či chemický postřik. První jmenovaná metoda je použitelná spíše u ojedinělého výskytu. Plošné porosty je nejlépe v květnu postříkat herbicidem (glyfosát, triclopyr). Podrobnější metodiku likvidace (vztahuje

se na b. velkolepý, ale postup hubení je stejný) lze nalézt ve Standardu AOPK ČR Likvidace vybraných invazních druhů rostlin (<http://standardy.nature.cz/schvalene-zneni-standardu/>) či v příručce o biologii a kontrole b. velkolepého (<http://www.giant-alien.dk/>). Zejména při mechanické likvidaci je nutné používat kvalitní ochranné pomůcky, aby nedošlo k potřísnění pokožky a sliznic rostlinnými šťávami.

Zdroje:

Holub 1997: *Heracleum*. In. Savík B. et al (eds.) Květena ČR 5. Academia, Praha, 496 pp.

SPPK D 02 007 Likvidace vybraných invazních druhů rostlin, AOPK ČR Praha 2016

Státní rostlinolékařská správa, 2010: Stručná charakteristika regulovaných druhů invazních rostlin, Praha, 66 pp.

<http://www.cabi.org/isc/datasheet/108958>

<http://www.giant-alien.dk/>

Obr. 1: Popadius: *Heracleum sosnowskyi* [30.8.2016] Dostupné na:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Barszcz_Sosnowskiego

Obr. 3: Bff: *Heracleum sosnowskyi*. Moscow region, Russia [30.8.2016] Dostupné na:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Heracleum_sosnowskyi20090702_100.jpg

Obr. 7: TeunSpaans: *Heracleum sphondylium* [30.8.2016] Dostupné na:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Heracleum_sphondylium_plant.jpg

Autor: Tomáš Görner, AOPK ČR (tomas.gorner@nature.cz)

Vytvořeno: 30. 8. 2016